

Emma Marjamäki

NÄKYMÄTÖN NÄKYVÄKSI

Kuvataiteen koulutusohjelma
Kuvanveiston suuntautumisvaihtoehto
2012

NÄKYMÄTÖN NÄKYVÄKSI

Marjamäki, Emma
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Toukokuu 2012
Ohjaaja: Hautala, Päivi-Maria
Sivumäärä: 25

Asiasanat: omakuva, minäkuva, identiteetti, sosiaalisuus

Opinnäytetyöni tavoitteena on ollut saattaa oma minäkuva jälleen näkyväksi ja löytää oma paikka yhteiskunnassa niin taiteilijana, kuin sosiaalisena ihmisenäkin. Teksti on syväluotaava katsaus omien vaikeiden tunteiden kohtaamiseen ja tietoiseen pyrkimykseen ymmärtää ja hyväksyä itseä paremmin. Samalla se on prosessikuvaus opinnäytetyöni taiteelliselle osuudelle, kurkistus siihen, miten minun taideteokseni valmistuu ja valmistaa samalla minua.

FROM INVISIBLE TO BE SEEN

Marjamäki, Emma

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Art

May 2012

Supervisor: Hautala, Päivi-Maria

Number of pages: 25

Keywords: self-image, self-portrait, identity, social life

The purpose of this thesis was to learn a way to trace my own identity again and to find my own place in a society as an artist but also as a social person. The text gives an open view into my mind and informs how do I deal with the feelings I can't handle and how do I try to find a way to make a peace with myself and give up my own demands. The text is also the description for the artistic part of the thesis, a peek into the process of finishing an artwork and letting it complete me.

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	5
INSPIRAATORUNO.....	6
ALKUSANAT.....	7
NÄKYMÄTÖN MINÄKUVA.....	8
LOPPUSANAT	22
LÄHTEET	25

JOHDANTO

Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa esittelen taiteellisen prosessini näkymättömän puolen, henkisen kehitystarinani, joka kulkee näkyvän taideteoksen valmistumisen rinnalla. Opinnäytetyöni käsittelee oman minuuden sisimmän etsimistä, sosiaalisuuden tutkimista ja oman taiteellisen identiteetin löytymistä. Olen kirjoittanut ajatukseni ylös aina konkreettisen työskentelyn jälkeen ja koonnut ne yhdeksi kokonaisuudeksi, joka on rehellinen kuvaus siitä tavasta, jolla käsittelen asioita työstäessäni taideteoksia. En halunnut järjestellä ajatuksiani teemoittain eri kappaleisiin tai lukuihin, sillä silloin tekstistä olisi kadonnut näkyvistä se tapa, jolla ajatukset seuraavat loogisesti toisiaan. Vaikka olen teosta työstäessäni käsitellyt enimmäkseen negatiivisia tunteitani ja kokemuksiani, on tekstini sävy kuitenkin kokonaisuudessaan valoisa, sillä kaiken taustalla on ymmärrykseni siitä, miten vain kaikkien tunteiden purkaminen ja käsitteleminen vie eteenpäin. Alkusanoiksi valitsin päiväkirjastani löytämäni tekstin, kuvauksen alkutilanteesta, joka johti tarpeeseen käsitellä opinnäytetyön kautta juuri valitsemiani teemoja. Loppusanoissa pohdin koko prosessin minussa herättämiä tunteita ja ajatuksia. Tämän osuuden olen kirjoittanut sen jälkeen, kun olen itse tutustunut ja analysoinut oman päiväkirjamaisen tekstini ja luonut itselleni kokonaiskuvan prosessini merkityksestä itselleni.

INSPIRAATORUNO

Vain rohkeimmille meistä suodaan oikeus
ja mahdollisuus
olla Minä.
Kuka on eniten minä?
Se joka uskaltaa mennä lähimmäs
toista ihmistä.
Mitä enemmän kykenet olemaan
edes hetken ajan Me,
sitä enemmän olet Minä.
Ja sitä vähemmän olet yksin
silloin kun olet
yksin.

(Koski & Tabermann, 2002)

ALKUSANAT

Päiväkirjasta 24.9.2011

Minä olen tässä. Minulla on kauniit kasvot. Minä en lue kirjoja enää nykyään. Ehkä pitäisi. Minä en osaa nimetä viittä parasta elokuvaa kautta aikojen. Minä en ole nähnyt niitä vielä. Minä osaan hyvin epäonnistua. Minä teen täällä taideteoksia, joissa ei ole kenellekään mitään sisältöä. Kriitikissä opettaja sanoo ”Emmalla sitten on aina vastaus valmiina kaikkeen”. Sävy on sarkastinen. Minä en osaa nauttia elämästäni. Minä en osaa olla ihmisten seurassa. Minä en osaa olla yksin. Minä olen kasvattanut ilkeän kissan. Minä siivoan kotini usein. Siellä on minun tavaroitani, jotka eivät merkitse minulle mitään. Minä istun koululla perjantai-iltana. Minä en halua mennä kotiin. Siellä ei voi tapahtua mitään. Ei täälläkään tapahdu mitään. Mutta täällä on sentään siihen mahdollisuus. Minä odotan elämäni sisältöä. Minä en tiedä mitä haluan. Minulla on viisi ystävää, jotka ovat kaikki liian kaukana. Minä en osaa tutustua ihmisiin. Minä yritän olla rehellinen. Silti en tiedä, olenko oma itseni. Minä en halua olla se ihminen, jona kaikki muut minut näkevät. Minä en osaa käydä keskustelua. Minä en ole mitään. Miksi sitten en pääse ajatuksiani pakoon? Minä näen unia tappamisesta ja häpeästä. En osaa tulkita niitä. Minä olen aina sanomassa mielipiteitäni julki kaikkeen, vaikka oikeasti en ole mistään mitään mieltä. Minun kanssani on raskasta olla. Minä en ihmettele. Nekään ihmiset, jotka sokeasti rakastavat minua, eivät tiedä minusta todellisuudessa mitään. Minä olen vasta viikkoa vaille 23!

NÄKYMÄTÖN MINÄKUVA

On neljäs vuosi, minä olen vieläkin täällä. Kankaanpäässä, taidekoulussa. Kohta me valmistumme, minä ja luokkani. Enää lopputyö. Luokkakaverini on ylpeä saavutuksistaan, hän sanoo ”Minä en ole elämässä saanut mitään helpolla ja tämän eteen minä olen taistellut. Tämän minä olen itselleni hankkinut ja ansainnut.” Minä tunnen piston sydämessäni. Olenko minä taistellut? Olenko minä osannut arvostaa tätäkään kokemusta tarpeeksi? En minä ole. Minä olen saanut tämän vahingossa, helpolla. Ja minä olen kiittämätön. ”Minä en taidakaan haluta taiteilijaksi. Miksi minä ylipäätään olen hakenut taidekouluun, enhän minä ole ikinä ollut kiinnostunut taiteesta sen enempää kuin muistakaan asioista.” Minä olen luovuttaja. Pelkuri. En uskalla haluta asioita. Väitän, etten minä pysty tähän, ettei tämä ole minua varten. Tarvitsen syitä, miksi haluta jotain. Tarvitsen perusteita.

Eihän minun tarvitse perustella lopputyötäni muille, vaan itselleni. Miksi minä haluan tehdä omakuvan, luoda itseni? Siksikö, etten ole tyytyväinen. Sillä enhän minä ole. Tyytyväinen siihen, miten olen itseäni kohdellut. Minä olen luonut itsestäni näkymättömän. Paennut omia ongelmiani tarpeeksi kauan, enkä tahdo enää aloittaa alusta niiden kanssa. Minä olen aina pelännyt, etteivät muut hyväksy minua. En ole uskaltanut olla oma itseni. Olen piiloutunut kaikkein läheisimpien ihmisten taakse. Minulla on sosiaalisia pelkoja. Pelkään kohdata vieraita ihmisiä. Naurettavaa, että olen 23-vuotias, enkä osaa olla oma itseni.

Minä sanon, ettei minusta tule taiteilijaa. Sanon sen siksi, että pelkään. Minulle taide tarkoittaa avoimuutta. Rehellisyyttä myös. Enkä minä uskalla olla avoin. Minä olen ollut onnellinen elämässäni niiden ihmisten kanssa, joille olen ollut täysin avoin. On kai liikaa toivoa, että voisi olla kaikkien ihmisten kanssa olematta varautunut. Olisi silti hienoa, jos voisi olla onnellinen ilman yhtä ainoaa ihmistä, joka tuntee minut läpikotaisin. Mutta mitä minä pelkään menettäväni sillä, että olisin oma itseni?

Kaiken, varmaankin. Pelkään, ettei minusta pidetä, että jään yksin. Kuitenkin, olen yksin näinkin, olemalla näkymätön.

Mitä näkymättömyys sitten tarkoittaa? Minusta tuntuu usein, ettei minua huomata. Ettei kukaan ole kiinnostunut minusta, ettei kukaan muista minua ja ettei kukaan näe minua sellaisena kuin olen. Minä en täytä omia vaatimuksiani. Minusta kaikki ihmiset ovat kiinnostavia, haluaisin tietää kaikkien tarinat. En vain osaa näyttää sitä.

Minä välttelen tilanteita, joissa joutuisin huomion keskipisteeksi. Pelkään ihmisten kysyvän minun mielipidettäni, koska en ole varma mitä mieltä olen yhtikäs mistään. Pelkään, että ihmiset näkevät minussa epävarmuuden. Minulla on vahvat käsitykset siitä, miten kuuluisi käyttäytyä ja millainen pitäisi sosiaalisesti olla. Minä en kuitenkaan itse ole ollenkaan sellainen, kuin oman käsitykseni mukaan ihmisen kuuluisi olla.

Onhan siinä hyvätkin puolensa, ettei vaadi itselleen huomiota. Minä osaan antaa tilaa muille. On mukavaa kuunnella ja tarkkailla ja oppia ymmärtämään muita paremmin. Mutta olisi yhtä hienoa myös ymmärtää itseään.

Minä olen kuitenkin onnellinen siitä, etteivät minua koskevat vaatimukset tule ulkoapäin, vaan ne ovat minun itseni luomia. Perheeni, ystäväni ja sukulaiseni ovat hyväksyneet minut ja päätökseni aina ja se on suuri rikkaus elämässäni. Toisaalta ehkä juuri se on saanut aikaan minun omat vaatimukseni. Minulle on lapsesta asti opetettu, että saa olla juuri sellainen kuin on, mutta minä olen kaivannut sääntöjä ja reunaehtoja, että pystyisin asettamaan tavoitteita itselleni. Jos voi saada kaiken, niin miten valita mitä ottaa?

Minä olen hankkinut itselleni nojatuolin. Siinä on kiinnostavan muotoinen runko, mutta verhoilu on kulunut ja vanhanaikainen. Minä riisun päällyskankaat nopeasti pois ja alan suunnittelemaan uutta verhoilua. Nojatuoli näyttää surulliselta. Olen hy-

lännyt sen viikoiksi paikoilleen riisuttuna ja pohjattomana. Jos kerran luon itseäni, niin minähän olen tuo nojatuoli. Säikähdän ajatusta. Noinko huonosti minä olen itseäni kohdellut?

Lähdin kirjastoon etsimään lähdeoteoksia. On kirjoitettava jostain muusta kuin itsestään! Lainasin tunneälyoppaita ja luovuuden psykologiaa selittäviä kirjoja. Löysin runon, joka antaa selityksen minun ongelmilleni. (Katso s.6)

En minä voi kirjoittaa mistään muusta kuin itsestäni. Tämähän on kuvaus minun taiteelliselle prosessilleni.

Minun on vaikea tehdä tätä lopputyötä, koska tunnen, että olen jäljessä muista oman identiteettini kanssa. Muut ovat opiskelleet neljä vuotta taidetta ja luoneet itselleen identiteetin taiteilijana, minä yritän vasta luoda sosiaalista identiteettiäni. Minä olen lapsi. Ja kateellinen sellainen. Kateellinen muille, jotka osaavat olla avoimia. Minäkin tahtoisin. Minäkin haluaisin kertoa siitä, miten olen tänne tullessani oppinut uusia asioita taiteesta, oivaltanut ja ymmärtänyt. Mutta minä yritän vasta ymmärtää itseäni, ja miten voisni ymmärtää mitään muuta, ennen kuin ymmärrän itseäni.

Minä yritän olla sosiaalisempi. On vaikeaa yrittää neljän vuoden jälkeen näyttää olevansa kiinnostunut muista ihmisistä. Siksi minä rakastan uusia alkujä. Uusia mahdollisuuksia. Muutosta. Mutta muutoksen täytyy tapahtua minussa, ei minun elämänsäni. Minä olen jo vuosia erehtynyt luulemaan, että minä muutun, jos vain aloitan uudelleen elämäni. Olen muuttanut, lähtenyt toiselle puolelle maapalloa etsimään parempaa elämää. Mutta tässä minä olen silti vieläkin, roikun mukana, vaikka kuinka yritän itseäni paeta.

Tämä ei todellakaan ole paras paikka yrittää laajentaa sosiaalista elämäänsä. Täällä on vaikea päästä mistään osalliseksi. Täällä on vaikea tutustua uusiin ihmisiin. Mutta minä haluan jättää tämän paikan kanssa taakseni myös kaiken sen, mikä estää minua

olemasta onnellinen. Sillä pian minä pääsen pois, saan aloittaa alusta jossain muualla.

Ajatus motivoi minua eteenpäin lopputyöni kanssa. Minä tahdon tehdä nojatuolistani kiinnostavan ja kauniin, mutta olen liian kärsimätön. Haluan kaiken heti, helpolla. En tahtoisi tehdä kaavoja vaan leikata summittaisia paloja ja ommella niistä nojatuolilleni päällisen. En malttaisi tutustua hitaasti uusiin ihmisiin ja luoda kestävä pohjaa ihmissuhteille. Sen sijaan ripustaudun. Omistaudun. Ja petyn, kerta toisensa jälkeen. Myös suhteessa omaan itseeni. Minun täytyy olla juuri sellainen kuin haluan juuri nyt. Minun täytyy tänään olla sosiaalisempi, tänään luoda uusia ihmissuhteita ja tänään oppia puhumaan sujuvasti mitättömistä asioista. Miksi minusta on tullut näin kärsimätön?

Kai sen voi nähdä myös voimavarana. Kärsimättömyys voi olla myös innostumista. Minä haluan asioita niin kovasti, että innostun niistä liikaa. Sen sijaan, että innostun vain päämäärästä, voisinko oppia innostumaan myös matkasta? Nähdä kaavojen teon yhtä suurena haasteena kuin nojatuolin valmiiksi saamisen? Tai pelkästään ihmisten kohtaamisen yhtä suurena voimavarana kuin heihin tutustumisen?

En minä tee taidetta. En minä tee nojatuolia. Minähän teen itseäni. Taide ei ole tärkeää siksi mitä se on, vaan siksi, että sen on joku tehnyt! Nojatuoli on tärkeä siksi, että siinä voi istua. Taide on tärkeää siksi, että se on tehty. Ja minä olen tärkeä siksi, että minä teen.

Minä olen miettinyt, millä täytän nojatuolini. Olen innostunut muiden kanssa ehdotuksista laittaa tuoliin joku temppe, ääni tai istuttaessa huomattava epätavallisuus.

Mutta se nojatuoli esittää minua. Eikä minussa ole mitään temppua. Minä olen ulkoapäin nätti tyttö. Minä olen mukava ja empaattinen ja ihmisläheinen. En mitään erikoista. En piikikäs ja nenäkäs, sellainen, jota joskus yritän esittää. En erityisen älykäs, en erityisen positiivinen, en erikoisen kaunis. Enkä minä edes ole erikoisen lahjakas missään. Minä olen täydellisen mitänsanomattoman tavallinen. Eikä minun nojatuolistani tule muuta, kuin ulkoapäin siistin ja sievän näköinen ja istuttaessa mukava. Ainoa temppu, mikä minun nojatuolissani tulee olemaan, on se, että se tulee tehdyksi.

Olen oppinut itsestäni. Minulla on tavoitteita. Minulla on motivaatiota. Minä tahdon oppia. Minä tahdon tietää. Minä tahdon ymmärtää. Minä tahdon nähdä ja kokea uutta.

Nojatuoli ei etene. Minä ompelen uudelleen pieleen mennyttä osaa. Enkä tälläkään kertaa osaa olla tarpeeksi huolellinen ja kärsivällinen. Miten monta kertaa asiat täytyy tehdä väärin ennen kuin ottaa opikseen?

Minä sanon, että haluan oppia. Kuitenkin teen samoja virheitä kerta toisensa jälkeen. Ihmissuhteissa etenkin. Olen itsekeskeinen enkä kuuntele muita tarpeeksi. Yritän kasvaa ja oppia itsestäni ja samalla ajaudun kauemmas muista. Olen liian tietoinen itsestäni. Mutta en tarpeeksi tietoinen voidakseni olla avoin oma itseni. Minä en ymmärrä. Mistä löytyy tasapaino?

Taiteen tekemisen edellytyksenä on tunneäly. Niin on myös onnellisuuden. Siksi taiteella on suhde tyytyväisyyteen ja onnellisuuteen. Onnistunut taideteos on sellainen, joka heijastaa tekijän kehitystä tunneälykkäämmäksi ihmiseksi. Sellainen, josta

näkyä oivallus ja innovatiivisuus, josta katsojakin voi oppia. Tunneälyä selittävien tutkimusten mukaan onnellisuus koostuu itsetutkiskelun ja empatian tasapainoisesta suhteesta. Taiteilija on tunneälykäs. Taiteilija on onnellinen. Minä en ole vielä taiteilija.

Minä opin. Minä ymmärrän. Minä unohdan. Sen, että onnellisuus ei synny tavoitteiden saavuttamisesta, vaan saavutettavan tavoittelusta. Eihän se minusta onnellista tekisi, että olisin valmis, juuri sellainen joksi haluan tulla. Onnellisuus on siinä, että tietää haluavansa kehittyä ja yrittää tehdä asioita sen eteen, että pääsisi lähemmäs unelmiaan. Ja minähän kehityn. Joka päivä. Eilen sanoin ystävällisen lauseen vieraille. Tänään korjasin ihmissuhdetta, jonka rikkomiseen toinen osapuoli oli yhtä syyllinen kuin minäkin. Minä olen tyytyväinen tähän päivään. Minä olen tyytyväinen itseeni.

Minä haluan olla lapsi.

En minä ole sitä, mitä minä sanon olevani. Minä olen sitä, mitä minä uskallan olla. Eikä minun nojatuolistani voi tulla valmista, ehjää. Siitä voi tulla vain mitä tahansa mitä minä uskallan siitä tehdä. Minun käsitykseni siitä, mitä asioiden pitäisi olla, ovat olleet vääriä. Ylipäätään koko ajatus on väärin: se, että jonkin pitäisi olla jotain tietynlaista. Nämä ajatukset tukahduttavat minun omaa luovuuttani.

Minun nojatuolini on käyttöesine ja taideteos. Minä tahdon olla käyttöesine ja taideteos. Itselleni minä voin olla mitä vain, voin haluta mitä vain ja tehdä töitä sen saavuttamiseksi. Muille minä haluan antaa kokemuksen itsestäni. Vaikuttaa. Ehkä tämän vuoksi en aluksi halunnut jakaa ideaani muiden kanssa. En ollut valmis antamaan mitään itsestäni. Minussa ei ollut mitään, sillä olin itselleni näkymätön.

Minä olen saanut apua nojatuolini rakentamiseen muilta ihmisiltä. Vähän aikaa sitten minä olin ripustautunut ihmiseen, joka opetti minut olemaan avoin ja ennakko-

luuloton. Hän teki minun nojatuolilleni pohjan. Mittasi, leikkasi ja ruuvasi kiinni. Verhoiluun sain vinkkejä eräältä, joka tietää asiasta enemmän kuin minä. Hänen auttamisenhalunsa teki minuun vaikutuksen. Minä en tarvitse mielipiteitä siitä, miten muut nojatuolinsa tekisivät. Minä tarvitsen vain tekoja. Neuvoja. Oppeja.

Luovuus on itsensä toteuttamista. Itseään ei voi toteuttaa, ellei itseään tunne. Ja sitten kun tuntee ja toteuttaa, voi myös jakaa muille.

Enää en ole kateellinen. Olen ymmärtänyt, että kaikki ihmiset kamppailevat samojen asioiden kanssa. Sitä, mitä minä luulin taiteilijaidentiteetiksi, ei ole olemassaakaan. Taiteilija ja vuorovaikuttava ihminen on sama asia.

Minä olen muuttunut näkyväksi. Eräs ihminen on pyytänyt minulta anteeksi sitä, että ei ole nähnyt minua. Toinen on tarjonnut ystävyyyttään ja yksi on kysynyt, tiedätkö minä, miten kaunis olen. Minä olen olemassa. Mutta vain kaunis ulkokuoriellen tee asioita. Jos vaan istun miettimässä olemassaoloani. Minä tahdon olla kiinnostava. Ja kiinnostavuus syntyy tekemällä, toteuttamalla omaa luovuuttaan.

Minä olen päättänyt, etten kieltäydy mistään tilaisuudesta, jossa voin olla muiden ihmisten kanssa. Olen lähtenyt mukaan kaikkeen mihin on kutsuttu. En vieläkään osaa lähestyä ihmisiä, mutta on ihanaa olla mukana. Tarkkailla, kuunnella ja oppia toisista ihmisistä. Vaikka tiedän, ettei sellainen ihmissuhde toimi. Sellainen, jossa toinen antaa ja toinen ottaa vastaan. Minun on opittava olemaan tasavertainen. Minun on uskallettava myös näyttää oma kiinnostukseni muita kohtaan.

Nojatuoli edistyy. Olen verhoillut rungon hohtavalla kankaalla. Seuraavaksi teen pehmusteosan, johon tulee kasvot. Olen innoissani omasta nojatuolistani. Se kuvaa juuri niitä asioita, joita haluan sillä itsestäni kertoa. Minun mielestäni taiteessa ei ole kyse mistään muusta kuin oman luovuutensa toteuttamisesta. Minä en kuitenkaan oman kokemuspohjani ansiosta osaa arvostaa perinteisiä taideteoksia niiden ansait-

semalla tavalla. Minä arvostan enemmän käyttöesineitä. Minä arvostan enemmän tekoja kuin sanoja. Minä arvostan luopumista enemmän kuin omistamista.

Ihmissuhde rakentuu arvostuksesta, kunnioituksesta ja luottamuksesta. Kaikki nämä asiat täytyy ansaita, eikä niitä voi odottaa muilta, ellei itse arvosta, kunnioita ja luota. Ihmissuhteita on mahdotonta luoda muihin ihmisiin, ennen kuin on luonut kestävän suhteen itseensä. On turha toivoa arvostusta osakseen, ellei arvosta itseään. Ja on mahdotonta saada kunnioitusta, ellei kunnioita itseään. Eikä kannata odottaa myöskään kenenkään muun luottavan, ellei itse osaa luottaa itseensä. Minä olen yrittänyt saada aikaiseksi ihmissuhteita muihin ihmisiin, mutta olen unohtanut itseni. On aika ottaa aikaa itselle. Mutta aika itselle ja itsensä toteuttaminen ovat sama asia. Ja itsensä toteuttaminen ja sosiaalisuus ovat sama asia. Ja sosiaalisuus ja taide, kaikki on yhtä ja samaa.

Yritän selittää. Kaikki käsitteet uusiksi, itselleni. Ja jokainen käsite aukeaa monella muulla sanalla. Ja jokaisen uudenkin sanan takana on käsite. Minä ajattelen, että aion olla sosiaalinen. Mitä on olla sosiaalinen? Se on olla avoin. Olla avoin on olla lähellä ja päästää lähelle. Ja miten pääsee lähelle? Päästämällä, mutta miten kertoa, että tahdon tutustua? Miten ilmaista kaikki tarpeet olla sosiaalinen? Kaikilla muilla on omat maailmansa, omat käsitteensä. En minä voi selittää muille minun maailmaani. En minä voi koskaan päästä kenenkään muun maailmaan mukaan eikä kukaan voi ikinä nähdä minun maailmaani.

Taide, sellaisena kuin olen sen aikaisemmin ymmärtänyt, ei sovi minun arvomaailmaani. Mutta minä en ole ymmärtänyt mitä taide todella on. Minä olen ahdistunut luodessani itselleni vaatimuksia ja odotuksia siitä, millaista taidetta minun täytyy

tehdä. Todellinen luovuus tulee esiin vasta kun uskaltaa päästää omista vaatimuksista irti ja luottaa omiin vaistoihinsa. Minä olen todella tyytyväinen lopputyöhöni. Minä olen onnistunut yhdistämään oman arvomaailmani taiteeseen. Minä olen luonut itseni. Minä olen luonut taideteoksen. Ja minä olen luonut uudelleen nojatuolin.

Olen varma, että minun lopputyöni saa kritiikkiä osakseen. Joku varmasti ajattelee, että haluan kapinoida taidetta vastaan, tai että olen ylimielinen, kun en osaa arvostaa maalausta yhtä paljon kuin maustehyllyä. Mutta minua ei enää haittaa se, että minut ymmärretään väärin. Jos joku ei pidä minun nojatuoliani taideteoksena, se johtuu hänen omasta arvomaailmastaan ja näkemyksistään. Jokaisella tulisi olla oma käsityksensä siitä, mitä taide ja luovuus merkitsevät.

Minulle merkitsee vain se, että olen itse täysin tyytyväinen omaan teokseeni. Minä olen onnistunut rikkomaan kaikki omat käsitykseni ja vaatimukseni ja luomaan jotain aitoa.

Olen onnistunut saamaan takaisin kaikki ystäväni, joihin en ole pitänyt yhteyttä itsekkäistä syistä. Minä olen ollut ystävä luokkakavereilleni ja se on ollut palkitsevaa. Olen lähtenyt mukaan kaikkeen. Ja vaikka olen tehnyt huonojakin päätöksiä, olen onnellinen jokaisesta kokemuksesta, jonka olen saanut uskaltamalla olla oma itseni. Minä olen löytänyt uusia puolia itsestäni. Minä olen onnistunut ja innostunut. Ja minä olen ymmärtänyt itseäni paremmin. Minä olen rakentanut itselleni tulevaisuudensuunnitelmia. Minä olen tyytyväinen omaan elämäni. Vaikka minä olen saavuttanut paljon, minä olen silti yhtä yksinäinen.

Mutta nojatuolihan on yhden istuttava sohva. Ei kai kukaan voi olla enempää kuin nojatuoli yksinään. En minä toivo sitä, että löytäisin jonkun, jonka kanssa muuttua kahden istuttavaksi sohvaksi. Eihän elämän tarkoitus ole se, että rakentaa itsestään neljän moduulin kulmasohvan. Tai toisille voi olla, mutta ei minulle. Tajusin asiaa pohtiessani, että minun näkemykseni onnellisesta elämästä on minun vanhempieni ja

isovanhempieni elämä tällä hetkellä. Minun vanhempani erosivat, kun olin 11-vuotias ja minä olen seurannut heidän kasvamistaan itsenäisiksi ihmisiksi ja sillä tavalla löytävän myös onnellisen parisuhteen omilla tahoillaan. Isoäitini on löytänyt uuden rakkauden isoisäni kuoleman jälkeen ja toiset isovanhempani ovat edelleen onnellisesti yhdessä 50 vuoden liiton jälkeen. Yksi asia yhdistää kaikkia näitä neljää elämäntilannetta, joita seuraan läheltä ja joista olen rakentanut oman käsitykseni onnesta: jokaisessa neljässä olohuoneessa on sohvan sijaan kaksi nojatuolia vierekkäin.

Ihmissuhteet eivät luo onnea. Ne antavat vain mahdollisuuden jakaa sitä.

Minä kirjoitan näitä sanoja ja vihaan niitä. Haluan olla rehellinen, mutta kaikki sanat ovat rehellisiä vain hetkessä. Olen jotain mieltä, mutta kohta se tuntuu valheelta. Ja nämä sanat kirjoittavat minua. Minä muodostun siitä, mitä minä teen, enkä kykene tekemään mitään. Minä lamaannun. Minä olen valhe. Minun ajatukseni ovat solmuisia lankoja. Ensin on yksi lanka vain vähän solmussa. Ajattelen, että voin olla mitä vain. Minä olen minun elämäni luoja. Mutta minä en luo mitään. En tee. Avaan solmua langassa ja lanka halkeaa kahtia. Syntyy uusia solmuja. Olen valmis. Minä menen ihmisten luo ja olen olemassa. Minä annan mahdollisuuden tulla lähelle. Mutta kukaan ei tule. Tulen vihaiseksi, avaan uusia solmuja riuhtoen ja lanka jakautuu taas. Uusia solmuja. Lisää, lisää. Minä olen olemassa. Kaikki on minun käsissäni, mutta en saa käsiäni irti oman kurkkuni ympäriltä. Tuntuu, että olen väärässä. Tämä on toivotonta. Minun ei pidä taistella vastaan sitä mitä minä olen.

Ei, minä olen väärässä. Minä arvostan itseäni.

Ja minä olen oikeassa, minä tarvitsen muita ihmisiä, jonkun muun kertomaan minulle, että minä olen itsevarma ja minusta näkee, että arvostan itseäni, enkä anna muiden kohdella minua huonosti. Sanoilla ei ole mitään arvoa, siinäkin minä olen oikeassa. Vain teot merkitsevät ja minä olen kohdellut itseäni hyvin. Minä olen kantanut vastuun itsestäni ja sen ansiosta saanut muutkin arvostamaan ja kunnioittamaan

minua. Ei elämässä ole kyse heittäytymisestä, siitä että ottaa vastaan kaiken mitä tulee ja antaa tunteidensa viedä. On tärkeää osata myös olla heittäytymättä. On tärkeää oppia kuuntelemaan myös järkeään tunteiden lisäksi. On kyse aina vain tasapainosta.

Minä en aina ymmärrä omaa käytöstäni. Etenkin siksi, tarvitsen ihmisiä, joiden kanssa puhua. Omilla ajatuksilla on tapana selkeytyä ihan itsestään, kun ne jakaa jonkun toisen kanssa. On paljon helpompi pitää itsestään silloin, kun ymmärtää omia tunteitaan ja käytöstään.

Minä yritän elää hetkessä. Olen unohtanut, miten menneisyydestäkin voi ammentaa. On pakko pysähtyä miettimään: mikä minua sitten on vienyt eteenpäin, mikä minua on ennen motivoinut?

Oli syksy. 30 päivää minun syntymäpäiväni jälkeen. Sain puhelun, johon olin saanut valmistautua 18 vuotta: läheinen ystäväni oli kuollut ambulanssiin matkalla sairaalaan lääkeyliannostuksen seurauksena. Se oli ensimmäinen kerta, kun elämä pysäytti minut. Yhtäkkiä millään ei ollut enää merkitystä, mikään ei tuntunut enää millään. Ja vasta silloin minä ymmärsin, että tämä on yksin minun elämäni. Miten monta vuotta minä olin saanut vain istua kyydissä ja seurata sivusta! Enää minä en aikonut odottaa. Vain yksi mainoslehtinen sai minut haluamaan jotain. Minulla oli päämäärä: päästä irti kaikesta. Seuraavana syksynä minä istuin linja-autossa matkalla John F. Kennedyn lentokentältä Staten Islandille. Edessä oli viikon koulutusleiri New Yorkissa, sen jälkeen 12 kuukautta Coloradossa au pairina. Minä katselin ulos ikkunasta silmiini piirtyvää elokuvaa ja tunsin ylitsevuotavia tunteita: pelkoa, ylpeyttä, kauhua, jännitystä, innostusta, itsevarmuutta, iloa, surua, onnea. Minä olin ansainnut minun uuden alkuni itse. Minä olin taistellut. Vain vuosi taaksepäin mikään ei tuntunut millään, ja nyt kaikki tuntui kouraisevan voimakkaasti. Silloin minä rakastin elämääni!

Sen tunteen minä haluaisin takaisin, saman elämänilon ja avoimuuden. Vuoden ajan minun elämäni oli seikkailu. Täynnä ihmisiä. Minä olin uskomattoman sosiaalinen,

tutustuin uusiin ihmisiin lähes joka päivä. Rakastin sitä tunnetta, jännitystä, kun ulos lähtiessäni tiesin, että todellakin voin tavata kenet vaan ja mitä vaan voi tapahtua. Ei kai ole ihme, että olen voinut huonosti täällä. Minä olen yrittänyt sopeutua parhaani mukaan. Minä olen valehdellut itseni uskomaan seikkailuun täälläkin. Olen uskotellut, että varmasti täälläkin tapahtuu uskomattomia asioita ihmisille, jos vaan lähtee mukaan kaikkeen ja ottaa kaiken avoimesti vastaan! Ja välillä tapahtuukin, aina silloin tällöin yritys palkitaan ja saa mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin, kunhan lähtee ulos kodistaan. Mutta minä olen väsynyt tähän. Minä en vain osaa tyytyä tähän rauhalliseen pikkukaupungin rutiininomaiseen elämänrytmiin. Elämässä on niin paljon enemmän! Valmistuminen ja lopputyö ovat minun ulospääsyt täältä, ne ovat minun avaimeni seuraavaan seikkailuun. Minulla on motiivi.

Minähän kerroin olevani kärsimätön. Neljän vuoden matkalla on vaikea tuntea sitä samaa tunteiden paloa kuin puolentoista tunnin linja-automatkan aikana.

Nojatuoli on melkein valmis.

Minä alan ymmärtää itseäni. En osaa luottaa ihmisiin. Kohtelen kaikista huonoiten niitä ihmisiä ympärilläni, joista eniten pidän ja päästän kaikista lähimmäs ne, jotka kohtelevat minua huonosti. Minä olen jatkanut samaa huonoa käyttäytymismalliani niin kauan, että se on peittänyt alleen sen, mitä todella olen. Inhoan itseäni, kun sanon ilkeitä kommentteja niille ihmisille, jotka ovat mukavimpia minua kohtaan. Enkä siksi tunne ansaitsevani heidän ystävyyyttään. Pelkään, että jos päästän jonkun hyvän ihmisen lähelleni, alan välittää liikaa. Pelkään luottaa. Minä en tahdo olla se ihminen, jonka olen käyttäytymiselläni itsestäni luonut.

Eikä minun tarvitse olla. Tässä minulla on kaikki välineet tulla paremmaksi ihmiseksi. Jos pystyn kohtelemaan itseäni hyvin, aivan varmasti osaan kohdella hyvin myös muita ihmisiä, joita arvostan ja kunnioitan.

Opinnäytetyönäyttely on pystyssä, minä olen täysin lopussa. Olen antanut itsestäni kaiken saamatta mitään vastineeksi. Tätäkö on olla taiteilija?

Avajaisissa sain lahjan opettajaltani. Hän oli koonnut kaikille kuvanveiston opiskelijoille kolmesta värikynästä kokonaisuuden, jonka halusi ilmentävän kunkin opiskelijan persoonallisuutta. Minä sain punaisen, vaaleanvihreän ja tummanvihreän. Saatapuheena hän kertoi, että kaikille muille oli ollut helppoa valita värit, mutta minun kohdallani hän ei osannut päättää. Siksi hän oli valmistanut minua varten kaksi vaihtoehtoa, toisessa oli oranssi, turkoosi ja vaaleanruskea värikynä. Mieleeni nousi ystäväni käyttämä sanonta ”Ei siitä oikein tiedä, onko se lintu vai kala.” Minusta ei taida oikein saada mitään irti. Ajatus tekee minut surulliseksi. Kai minä olen sitten ollut sellainen. Kameleontti. Sopeutuja. Soluttautuja.

Kritiikissä kuulin ensimmäisen kerran todellista palautetta nojatuolistani. Minun ei tarvinnut selittää mitä tunteita olen käynyt läpi teosta tehdessäni, sillä kaikki oli luetavissa koko ajan teoksesta. Minä olen siis onnistunut! Riemua. Vai suruako? Jos kaikki sitten näkevät minun surullisen ilmeeni, minun yksinäisyyteni, miksei kukaan auta? Minä olen menettämässä uskoni muita ihmisiä kohtaan.

Minun nojatuolini on nyt näkyvillä. Minun tunteeni. Voisi luulla, että kuka tahansa pystyisi samaan. Kuka tahansa voi verhoilla nojatuolin. Mutta taide ei ole vain esine näkyvillä näyttelyssä. Taide on enemmänkin prosessi teoksen valmistumisen takana.

Ja jos taideteoksen tehtävä on olla objekti ilman konkreettista funktiota, niin eikö se määrittele taiteilijan henkilöksi, jonka tehtävä on olla täysin hyödytön. Minä en tahdo olla hyödytön.

Minä olen oppinut arvostamaan taidetta ja taiteilijoita suunnattomasti. Tämä ala vaatii paljon. Ei riitä, että on taitava, tekee sitä mitä haluaa tehdä, on rehellinen ja antaa itsestään aina, jokaiseen taideteokseen, kaikkensa. On myös paljon sosiaalisia taitoja, joita taiteilijan ammatti vaatii. On oltava rohkeasti oma itsensä. On tuotava itseään esiin jatkuvasti, näytettävä jokaiselle alalla vaikuttavalle ihmiselle oma persoonansa. On markkinoitava itseään, etsittävä yhteistyökumppaneita, kilpailuja, näyttelymahdollisuuksia jatkuvasti, aina valppaana. On osattava ottaa kaikki kritiikki vastaan ja silti uskoa ja luottaa itseensä horjumatta. On oltava samalla herkkä ja vahva.

On näytettävä itsestään rehellisesti kaikki heikkoudet, käytävä läpi kaikki tunteet ja annettava niiden näkyä muille rohkeasti. On nähtävä itsessään kaikki voimavarat. On luotettava itseensä ja omiin taitoihinsa.

Olla taiteilija on olla rohkeasti vain ihminen.

LOPPUSANAT

Joku oli istunut näyttelyssä minun nojatuoliini ja huomannut, miten mukava tuoli se onkaan!

Katsoin eilen peiliin enkä tunnistanut omia kasvojani. Minä olen muuttunut. En ole viime päivinä tehnyt juuri mitään. En ole siivonnut. En ole hoitanut asioita. En ole yrittänyt suorittaa elämääni. Sen sijaan olen syönyt lettuja, tanssinut jalkani rakoille, katsonut ystävien kanssa komediaelokuvia ja nukkunut pitkiä päiväunia. Kun käve-

lin tänään koululle tapaamaan ystävääni, tunsin olevani onnellinen. En tiedä, johtuiko se punaisesta väristä takissani tai auringonpaisteesta kasvoillani. Enkä välitä. Kai minulla on asiat liian hyvin. Siksi luon itselleni vastoinkäymisiä ja ongelmia psyykeen kanssa. Vain siksi. Koska on mahdotonta olla kiittollinen ja onnellinen, ellei välillä ole kiittämätön ja onneton. Sellaista elämä vain on. Ei ole olemassa tasapainoa ilman sekasortoa.

Kuka vaan olisi voinut tehdä juuri samanlaisen nojatuolin kuin minä. Mutta kukaan muu ei ole voinut tuntea minun tunteitani, käydä läpi minun henkilökohtaista ja ainutlaatuista kokemustani sen valmistamiseksi. Minä voin vain yrittää tarjota muille mahdollisuuden samaistua. Löytää yhteyden, inhimillisyyden perustan minun taide-teksestäni ja kokea yhteenkuuluvuutta ja olemassaoloa minun kauttani. Sen minä haluan antaa itsestäni.

Taide on käsittämätöntä. Sen täydellinen ymmärtäminen vaatisi jonkinlaisen valaistumisen, korkeamman ymmärryksen tason. Minun ei tarvitsekaan vielä käsittää kaikkea. Ehkä jonain päivänä minä ymmärrän, mutta on tärkeämpää osata nauttia matkasta siihen pisteeseen.

Minä olen aina ollut sitä mieltä, etten tiedä, miltä tuntuu olla masentunut. Hetken epäilin tätä väittämäni sen jälkeen, kun olin lukenut päiväkirjamerkintöjäni loppu-työprosessin ajalta. Mutta en usko, että tiedän vieläkään, miltä masennus tuntuu. Minä ymmärrän nyt, miksi ihmiset pitävät minua vahvana, vaikka itse tunnen aina ole-

vani herkkä ja voimaton. Sillä oli miten vaikeita tunteita tahansa, minä tiedän, että on parempi kokea ne kaikki, kuin kantaa niitä mukanaan.

Kun luin tekstini vihdoin kokonaisuutena, kauhistuin omaa itsekriittisyyttäni ja negatiivisuuttani. Ahdistavat tunteet satuttivat sen sijaan että samaistuisin niihin enää. Olen onnellinen, että onnistuin purkamaan ne itsestäni ulos, vapauttamaan itseni omista vaatimuksistani. Sillä siitähän taiteessa on kyse. Siitä se saa suuren merkityksensä. Tästä rohkeudesta! Minusta.

LÄHTEET

Koski, J. T. & Tabermann, T. 2002. Luovuuden lumous. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy.

